

หลักการทั่วไปของรัฐวิสาหกิจ

เพื่อให้เข้าใจถึงการจัดทำและการควบคุมงบประมาณของรัฐวิสาหกิจสาขารัฐวิสาหกิจซึ่งจะไต่กล่าวถึงในบทต่อไปได้ดียิ่งขึ้น จำเป็นจะต้องเข้าใจถึงหลักการโดยทั่วไปของรัฐวิสาหกิจและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ เพราะการจัดทำงบประมาณและการควบคุมงบประมาณของรัฐวิสาหกิจจะต้องจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจและนโยบายของรัฐบาล ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจดำเนินไปตามแผนงานที่กำหนด

ความหมายของรัฐวิสาหกิจ

๑. ความหมายตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๐๒

รัฐวิสาหกิจเป็นศัพท์บัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรกในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งกำหนดให้รัฐวิสาหกิจหมายถึง

"บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งทุนทั้งสิ้นเป็นของกระทรวง ทบวง กรม ในรัฐบาลหรือกระทรวง ทบวงกรมในรัฐบาลที่มีทุนรวมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐบาล หรือบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลใด ๆ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลดังกล่าวข้างต้นมีทุนรวมอยู่ภายใต้การดูแล และให้หมายความรวมถึงองค์การ รัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่มีรัฐบาลเป็นเจ้าของ และรวมตลอดถึงบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลใด ๆ ที่องค์การ รัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจของรัฐบาลมีทุนรวมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล"

๒. ความหมายตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒

"รัฐวิสาหกิจ" หมายความว่า

- (ก) องค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ
- (ข) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการมีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ
- (ค) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจตาม (ก) และ/หรือ (ข) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ
- (ง) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจตาม (ค) และ/หรือ (ก) และ/หรือ (ข) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ
- (จ) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจตาม (ง) และ/หรือ (ข) และ/หรือ (ค) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ

ความสำคัญและความจำเป็นของรัฐวิสาหกิจ

เนื่องจากความต้องการความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจของทุกประเทศ ซึ่งมุ่งหมายทางเศรษฐกิจของประเทศ มีอยู่ ๔ ประการ

๑. ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ (Economic Progress) รัฐบาลทุกประเทศพยายามหาทางเพิ่มความมั่งคั่งภายในประเทศ เพื่อให้ประชากรมีการกินคืออยู่ดียังขึ้น ซึ่งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนี้วัดจากตัวเลขรายได้ประชาชาติ รัฐบาลจึงต้องพยายามดำเนินนโยบายทุกวิถีทางที่จะทำให้รายได้ของประชาชาติเพิ่มขึ้น

๒. เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Stability) ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศจะต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ รัฐบาลต้องพยายามไม่ให้เศรษฐกิจรุ่งเรืองรวดเร็ว จนเกิดเงินเฟ้อหรือตกต่ำจนทำให้ประชากรต้องว่างงาน

๓. เสรีภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Freedom) หมายถึงการปล่อยให้เอกชนมีสิทธิในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ การผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภค ได้ตามความสมัครใจ เพราะเชื่อกันว่าการให้เสรีภาพทางเศรษฐกิจ จะทำให้เศรษฐกิจก้าวหน้าเป็นไปโดยรวดเร็ว

๔. ความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Justice) คือการที่บุคคลในสังคมเดียวกันไม่ควรมียาชีพที่ต่างกันอย่างมากนัก

แต่อย่างไรก็ตามได้มีผู้ให้ความเห็นว่า มีกิจการหลายประเภทที่ไม่ควรปล่อยให้เอกชนดำเนินงานเอง เหตุผลคือว่า

- ๑. กิจการบางประเภทเอกชนไม่ต้องการดำเนินงานเลย เพราะผลกำไรน้อย หรือไม่กำไรเลย
- ๒. กิจการบางประเภทมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับสังคมส่วนรวมอยู่มากมาย ถ้าปล่อยให้เอกชนดำเนินงานอาจเกิดผลเสียได้
- ๓. กิจการบางประเภทอาจให้กำไรมากเกินไปเกินควร เอกชนที่ประกอบการนั้น ๆ อาจหาทางผูกขาดตัดตอน ทำความเดือดร้อนให้แก่สังคมได้

ฉะนั้นรัฐบาลควรดำเนินงานเหล่านี้เสียเอง หรือจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม กิจการเหล่านี้ได้แก่ ^๒

๑. กิจการที่ให้ประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม (Social Benefit) กิจการบางประเภทที่ให้ประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมโดยไม่สามารถจะหาหลักเกณฑ์มาคำนวณแบ่งประโยชน์เหล่านี้ให้แก่เอกชนแต่ละคนได้ ไม่สามารถแบ่งบริการรายได้ให้แก่ผู้บริโภคแต่ละคนได้ กิจการประเภทนี้ได้แก่ การทหาร ตำรวจ เป็นต้น และกิจการประเภทนี้ยังให้ผลประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล ถ้าให้เอกชนดำเนินงานเองอาจทำความเสียหายให้แก่สังคมได้

แต่มีกิจการบางประเภทที่เอกชนก็ทำได้ รัฐก็ทำได้ เช่น การศึกษา การศึกษาให้ประโยชน์แก่บุคคลแต่ละคนกันไปศึกษา เอกชนสามารถตั้งโรงเรียนเพื่อขายบริการการศึกษาแก่ผู้ต้องการได้ แต่ปล่อยให้เอกชนดำเนินการแค่นี้ก็พอแล้ว คนยากจนอาจไม่มีโอกาสได้ศึกษา ซึ่งทำให้สังคมส่วนรวมได้รับความเสียหาย ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องเข้าร่วมดำเนินการด้วย

^๒ไพศาล รัชมมงคล, เรื่องเดิม, หน้า ๘

๒. กิจการที่อาจเกิดผลเสียหายต่อสังคมส่วนรวมมาก (Social Cost) กิจการประเภทนี้ถ้าปล่อยให้เอกชนดำเนินการแล้ว จะมีผลเสียหายต่อสังคม เช่น การผลิตสุรา รัฐบาลจึงต้องเข้าไปควบคุมกิจการประเภทนี้ เพื่อมิให้มีการผลิตมากเกินไป การควบคุมอาจทำได้โดยการเข้าไปดำเนินการผลิตเอง หรือใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อควบคุมปริมาณการผลิต

๓. ป้องกันการผูกขาด การผูกขาดมีผลเสียต่อสังคม เพราะผู้ผูกขาดจะพยายามหาทางเอากำไรให้มากที่สุด โดยการตั้งราคาขายให้สูง ซึ่งจะนำความเดือดร้อนมาสู่ผู้บริโภค หรือพยายามจัดซื้อทรัพยากรมาใช้ในการผลิต เช่น แรงงาน โดยให้ค่าจ้างต่ำ หรือโดยการทำลายคู่แข่งให้หมดไปจากตลาด

๔. ป้องกันการว่างงาน การที่รัฐบาลต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจเพื่อป้องกันการว่างงาน การว่างงานถ้าเกิดขึ้นจะมีความสูญเสียต่าง ๆ เกิดขึ้นแก่สังคม ซึ่งการป้องกันการว่างงานนี้รัฐบาลทำได้เพราะเป็นผู้ใช้จ่ายรายใหญ่ที่สุดของประเทศ

๕. การแบ่งสรรรายได้ให้เป็นธรรม รัฐบาลได้เข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ ก็เพื่อการแบ่งสรรรายได้ให้เป็นธรรมยิ่งขึ้น

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการที่รัฐบาลต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทางธุรกิจ แม้ว่าจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจควรให้เอกชนมีเสรีภาพในทางเศรษฐกิจก็ตาม ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศ การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจก็มีจุดมุ่งหมายประการหนึ่งของรัฐบาลในการเข้าร่วมดำเนินการทางเศรษฐกิจในด้านการผลิต และจำหน่ายหรือการให้บริการแก่ผู้บริโภค

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของรัฐวิสาหกิจ^{๓)} (Goals and Purpose)

- ๑. การเมือง (Political)
- ๒. การเศรษฐกิจ (Economic)
- ๓. การเงิน (Financial)

^{๓)}ไพศาล ชัยมงคล, เรื่องเดิม, หน้า ๑๐-๑๓

๔. การสังคม(Social)

๕. อื่น ๆ (Others)

๑. เป้าหมายทางการเมือง รัฐวิสาหกิจอาจตั้งขึ้นมาเพื่อเป้าหมายทางการเมือง คือ

๑. เพื่อเป็นเครื่องมือป้องกันอธิปไตยทางเศรษฐกิจ (Economic sovereignty) ของประเทศ
๒. เพื่อกำจัดทุนของต่างประเทศออกจากบางสาขาเศรษฐกิจ
๓. เพื่อโอนกิจการวิสาหกิจเอกชนมาเป็นของชาติ (Nationalization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการเกี่ยวกับการป้องกันประเทศ

๒. เป้าหมายทางเศรษฐกิจ

๑. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชาติโดยทั่วไป หรือสาขาเศรษฐกิจสาขาใดสาขาหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจง
๒. เพื่อเป็นสิ่งจูงใจและให้ความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจเอกชน
๓. เงินทุนของธุรกิจเอกชนไม่เพียงพอแก่การประกอบการขนาดใหญ่
๔. การลงทุนประเภทที่ไม่เป็นที่ดึงดูดความสนใจของธุรกิจเอกชน
๕. เป็นกิจการที่มีการเสี่ยงมาก
๖. เป็นกิจการที่มีความสำคัญมาก และเป็นสิ่งทีระบบเศรษฐกิจของประเทศจะขาดเสียมิได้
๗. เพื่อเป็นแบบอย่างแก่วิสาหกิจเอกชน
๘. เพื่อหารายได้มาส่งคลัง

๓. เป้าหมายทางการเงิน

๑. เพื่อให้มีความคล่องตัวทางการเงิน และทางธุรกิจมากขึ้น
๒. เพื่อให้มีรายได้คุ้มกับค่าใช้จ่าย
๓. งานบางอย่างสามารถเลี้ยงตัวเองได้ (Self Supporting)

๔. เป้าหมายทางสังคม

- ๑. เพื่อค้ำเนินบริการสาธารณะ (Public Service) โดยมีได้มุ่งหวังกำไร
ในเมื่อบริการดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นต่อความก้าวหน้าของสังคม
- ๒. เพื่อจัดการว่างงาน
- ๓. เพื่อ ชีวิตของคณงานมีมาตรฐาน

๕. เป้าหมายอื่น ๆ

เป็นเป้าหมายอื่นที่มีได้เป็นเป้าหมายใน ๑-๔ ดังกล่าวข้างต้น

รัฐวิสาหกิจในประเทศไทย

รัฐวิสาหกิจเป็นกิจการของรัฐบาลที่ตั้งขึ้นเพื่อประกอบธุรกิจ มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วย
เร่งรัดพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้เจริญรวดเร็ว และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน
ยิ่งขึ้น การดำเนินงานของธุรกิจของรัฐบาลในรูปรัฐวิสาหกิจได้เริ่มมีมานานแล้ว โดยเริ่มจาก
กิจการสาธารณูปการ ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก อาทิ เช่น การรถไฟและโทรศัพท์
ต่อมาการดำเนินการรัฐวิสาหกิจของรัฐได้ขยายตัวในรูปการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งในขณะ
นั้นเอกชนยังมีได้ลงทุนเป็นลำดับเป็นต้นประการหนึ่ง และผลิตสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคหรือเพื่อ
สนองความต้องการของราชการทหารในยามสงครามประการหนึ่ง เพื่อต้านทานและจำกัด
อิทธิพลของต่างชาติอีกประการหนึ่ง นโยบายส่วนใหญ่ที่ดำเนินการในขณะนั้น จึงเป็นการขยาย
บริการและการผลิตเพื่อสนองความต้องการที่ขาดแคลนและได้ขยายขอบเขตกว้างขวางครอบคลุม
ไปถึงกิจการต่าง ๆ นอกจากอุตสาหกรรมบางประเภทและก็ได้ขยายตัวไปถึงกิจการพาณิชย์
การธนาคาร และการประกอบธุรกิจในด้านบริการเกษตรอีกด้วย

ประเภทของรัฐวิสาหกิจ

- ๑. การแบ่งรัฐวิสาหกิจตามลักษณะของการจัดตั้ง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๘) พระนคร:

โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๑๘

๑. รัฐวิสาหกิจประเภทที่จัดตั้งขึ้นโดยตราพระราชบัญญัติจัดตั้งโดยเฉพาะ เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้นเป็นของรัฐ รัฐวิสาหกิจเหล่านี้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งได้กำหนดให้จัดทำงบประมาณประจำปี ซึ่งประกอบด้วยงบลงทุนและงบทำการ สำหรับงบลงทุนให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ส่วนงบทำการให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ ได้แก่ การรถไฟแห่งประเทศไทย การท่าเรือแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์ เป็นต้น

๒. รัฐวิสาหกิจประเภทที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์การของรัฐ พ.ศ. ๒๔๙๖ มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้นเป็นของรัฐ ได้แก่ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ องค์การเชื้อเพลิง องค์การสวนยาง เป็นต้น

๓. รัฐวิสาหกิจประเภทที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีฐานะตามกฎหมายเป็นบริษัทจำกัด มีทั้งที่รัฐถือหุ้นทั้งสิ้น และที่รัฐถือหุ้นร่วมกับเอกชนโดยมีหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าสิบ บริษัทที่มีหุ้นทั้งสิ้นเป็นของรัฐ ได้แก่ บริษัทไทยโทรศัพท์ จำกัด บริษัทเดินอากาศไทย จำกัด บริษัทไม้คอกไทย จำกัด เป็นต้น สำหรับรัฐวิสาหกิจที่รัฐถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าสิบ ได้แก่ บริษัทวิทยุการบินไทย จำกัด บริษัทสหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว จำกัด บริษัทการบินไทย จำกัด

๔. รัฐวิสาหกิจประเภทที่จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี โดยรัฐบาลจะกำหนดทุนหมุนเวียนเพื่อการดำเนินงาน และให้อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงเจ้าสังกัด รัฐวิสาหกิจประเภทนี้ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เช่น ประเภทดังกล่าวข้างต้น การทำนิติกรรมต่าง ๆ จะต้องทำในนามกระทรวงเจ้าสังกัด ได้แก่ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โรงงานยาสูบ สถานชานูเคราะห์ โรงงานผลิตสารส้ม เป็นต้น

๒. การจัดประเภทของรัฐวิสาหกิจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่พิจารณา

แผนงานและโครงการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐวิสาหกิจได้จัดแยกประเภทรัฐวิสาหกิจ เป็น ๕ สาขา คือ

๑. รัฐวิสาหกิจสาขาอุตสาหกรรม ได้แก่ องค์การเชื้อเพลิง องค์การสุรา โรงงานยาสูบ บริษัทไม้อัดไทย จำกัด โรงงานผลิตสารส้ม โรงงานไฟ บริษัทอุรุวงค์ จำกัด เป็นต้น

๒. รัฐวิสาหกิจสาขาพาณิชย์และบริการ ได้แก่ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถานชานาเคราะห์ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล องค์การสวนสัตว์ องค์การคลังสินค้า บริษัทสหโรงแรมไทยและท่องเที่ยว จำกัด การประปานครหลวง เป็นต้น

๓. รัฐวิสาหกิจสาขาคมนาคม ได้แก่ การรถไฟแห่งประเทศไทย การท่าเรือแห่งประเทศไทย บริษัทเดินอากาศไทย บริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด บริษัทไทยโทรศัพท์ จำกัด เป็นต้น

๔. รัฐวิสาหกิจสาขาการเกษตร ได้แก่ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ องค์การสวนยาง เป็นต้น

๕. รัฐวิสาหกิจสาขาพลังงาน ได้แก่ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นต้น

๓. การจัดประเภทของรัฐวิสาหกิจของสำนักงานประมาณ^๕

สำหรับสำนักงานประมาณซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องของกับงบประมาณของรัฐวิสาหกิจได้แบ่งรัฐวิสาหกิจออกตามลักษณะของการดำเนินงาน ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

๑. การสาธารณูปโภค ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และการประปานครหลวง (กปน.)

^๕ สำนักงานประมาณ, คู่มือเกี่ยวกับงบประมาณ ๒๕๑๕ : เลขรหัสหน่วยงาน ภาคผนวก

๒. การบริการ ได้แก่ การทำเรือแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ บริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด บริษัทเดินอากาศไทย จำกัด บริษัทขนส่ง จำกัด และ บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย

๓. การค้า ได้แก่ องค์การสวนยาง องค์การผลิตสินค้าสำเร็จรูป องค์การฟอกหนัง องค์การทอผ้า องค์การแบดเจอร์ โรงงานกระดาษไทย โรงกลั่นน้ำมัน โรงงานเภสัชกรรม บริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจ องค์การแก้ว องค์การคลังสินค้า โรงงานทอกระสอบป่าน โรงงานยาสูบ บริษัทไม้อัดไทย จำกัด บริษัทชลประทานซีเมนต์ จำกัด บริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาล ชลบุรี จำกัด และบริษัทปุ๋ยเคมี จำกัด

๔. การอุตสาหกรรมและการธนาคาร ได้แก่ องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์การสวนสัตว์ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย องค์การสะพานปลา สถาบันธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ บริษัทไทยโทรศัพท์ จำกัด บริษัทกรุงเทพ จำกัด สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล บริษัทสหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว องค์การเชื้อเพลิง ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับงบประมาณของรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภค ดังนั้น จึงถือหลักการแบ่งรัฐวิสาหกิจของสำนักงานงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับงบประมาณของสำนักงานงบประมาณ

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

(พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๘)^๖

^๖ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๘ พระนคร :

โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๕

ตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓ ได้กำหนดนโยบายไว้ว่า รัฐจะสนับสนุนรัฐวิสาหกิจประเภทใดบ้าง และกำหนดหลักเกณฑ์ขอบเขตการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้ชัดเจน ส่วนรัฐวิสาหกิจที่ไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ก็จะไปพิจารณาหาทางจำหน่ายโอนให้เอกชนรับดำเนินการต่อไป ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี

๑. ขายกิจการทั้งหมด
๒. ขายบางส่วน
๓. ให้เขาสำหรับรัฐวิสาหกิจที่พิจารณาเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการต่อไปแล้ว
๔. รัฐวิสาหกิจที่ไม่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้น และไม่มีผู้ใดต้องการก็จะไปพิจารณาขุดเล็กเสีย

นโยบายส่วนรวมของรัฐวิสาหกิจในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓ มีดังต่อไปนี้คือ

๑. รัฐวิสาหกิจที่รัฐจะสนับสนุนให้คงดำเนินการในรูปรัฐวิสาหกิจต่อไปได้แก่
 - (ก) รัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขนาดใหญ่ ซึ่งจำเป็นจะต้องจัดทำเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและการพัฒนาประเทศ
 - (ข) รัฐวิสาหกิจที่ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมากเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ แต่ประชาชนไม่สนใจที่จะทำ เพราะให้ผลตอบแทนน้อยมาก แต่เมื่อใดที่ดำเนินงานจนมีผลทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นแล้วจะได้พิจารณาคำเนินการขายให้เอกชนในโอกาสต่อไป
 - (ค) รัฐวิสาหกิจประเภทยุทธปัจจัยเพื่อการทหาร และเพื่อความมั่นคงของประเทศ รัฐวิสาหกิจประเภทผูกขาดเพื่อหารายได้ให้แก่รัฐ รัฐวิสาหกิจประเภทส่งเสริมอาชีพของคนไทยหรือเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะได้พิจารณานโยบายและวัตถุประสงค์เป็นแห่ง ๆ ไป

(ง) รัฐวิสาหกิจประเภทที่รัฐมนตรีมีนโยบายเพื่อป้องกันการผูกขาดโดยผู้ผลิตกลุ่มนอกหรือเพื่อรักษาระดับราคา

๒. รัฐจะไม่ตั้งรัฐวิสาหกิจประเภทอุตสาหกรรมหรือการค้าขึ้นใหม่เพื่อทำการแข่งขันกับเอกชน และไม่ขยายกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วไปในด้านการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะประโยชน์และความปลอดภัยของชาติ

๓. ปรับปรุงแนวนโยบายและการดำเนินการตามแผนของรัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามภาวะการณและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงสมรรถภาพการบริหารงานเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก

๔. ควบคุมการลงทุนและการขยายงานของรัฐวิสาหกิจให้อยู่ในขอบเขตตามนโยบายการเงินของรัฐบาลและแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับทั้งให้เป็นไปโดยประหยัด โดยให้รัฐวิสาหกิจที่สำคัญทุกแห่งจัดทำแผนงานและโครงการในอนาคตทั้งระยะสั้นและระยะยาวตามความเหมาะสม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงและขยายงาน

๕. ทบทวนการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจทุกแห่งที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่ตั้งไว้โดยเคร่งครัด

เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจเป็นไปตามนโยบายดังกล่าวสมควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานดังนี้

๑. ศึกษาวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจทุกแห่งเพื่อกำหนดว่ารัฐวิสาหกิจใดบ้างที่อยู่ในข่ายซึ่งรัฐควรสนับสนุน

๒. รัฐวิสาหกิจที่ควรรักษาไว้เพื่อประโยชน์แห่งรัฐ ควรจะได้มีการควบคุมการลงทุนให้เป็นประโยชน์ต่อรัฐให้มากที่สุด และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยประหยัด โดยปรับปรุงระเบียบการเงินและการบัญชีของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๐๔ และระเบียบว่าด้วยงบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๐๗ เสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและรวดเร็วต่อการปฏิบัติงานของรัฐวิสาหกิจ

๓. ศึกษาการดำเนินงานและฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจที่ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่รัฐจำเป็นต้องรักษาไว้ เพื่อพิจารณาว่าโอกาสมีประการใดที่จะจำหน่ายโอนให้แก่เอกชน โดยควรปรับปรุงกิจการเสียก่อนจำหน่ายให้แก่เอกชนรับไปดำเนินการ หรือควรปล่อยให้จำหน่ายโอนให้แก่เอกชนรับไปดำเนินการเลย หรือเห็นควรให้ยุบเลิก

๔. เสนอแนะและสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจที่ควรรักษาไว้จัดทำแผนการผลิตและโครงการลงทุนในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนให้มีการวางแผนด้านการเงินและการบัญชีให้ถูกต้องและรัดกุม เพื่อให้ผู้บริหารได้ทราบถึงฐานะการเงินของกิจการอย่างถูกต้อง และสามารถบริหารงานได้อย่างเต็มที่ตามกำลังเงินที่มีอยู่

๕. วางระเบียบว่าด้วยการจำหน่ายโอนรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนการเพิ่มทุนหรือหุ้นของรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายซึ่งได้วางไว้ โดยจะพิจารณาคั้งผู้รับผิดชอบและเสนอความเห็นในการปรับปรุงแผนงานและแนวทางการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนพิจารณาจำหน่ายโอนหรือยุบเลิกรัฐวิสาหกิจต่อคณะรัฐมนตรี

๖. พิจารณาและควบคุมการลงทุนของรัฐวิสาหกิจทุกแห่งเพื่อให้เงินรายได้ส่งรัฐให้มากที่สุด หรือหากรัฐวิสาหกิจจะเก็บรักษามลค่าไว้เพื่อสนับสนุนการคลังในตัวในการดำเนินงาน ก็ให้มีแผนการลงทุนที่ได้รับอนุมัติจากสภาชำนการเศรษฐกิจแห่งชาติแล้ว

๗. ส่งเสริมให้รัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่เดิบทวนแล้วดำเนินการโดยมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ดำเนินการให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ ต่อไป

๘. ส่งเสริมให้หาเงินลงทุนเองจากท้องตลาด โดยการขายหุ้นหรือหุ้นกู้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการจัดตั้งตลาดหุ้นด้วย

๙. ส่งเสริมให้ร่วมมือกับเอกชนในกรณีที่เป็นกิจกรรมที่ยังขาดประสบการณ์ และกำลังเงินที่จะลงทุน

โครงการและนโยบายทางการเงินของรัฐบาลกิจสาธารณูปโภคตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓

ตามแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ นี้ ได้กำหนดเกี่ยวกับงบลงทุนและแหล่งที่มาของเงินลงทุนของรัฐบาลกิจ ตามตารางที่ ๑ ดังนี้

สาขาพลังงาน เป็นรัฐบาลกิจขนาดใหญ่ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก และได้รับผลตอบแทนในระยะยาว รัฐบาลกิจเหล่านี้ทำการผลิตและจำหน่ายไฟฟ้ามีอยู่ ๓ แห่งด้วยกันคือ

๑. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
๒. การไฟฟ้านครหลวง
๓. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓ ความต้องการใช้ไฟฟ้ายังสูงอยู่ เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ งบลงทุนของรัฐบาลกิจสาขาพลังงานกำหนดเงินไว้ ๑๐,๐๔๓ ล้านบาท แหล่งเงินทุนมาจาก

๑. รายได้ของรัฐบาลกิจเอง ๓,๘๗๒ ล้านบาท
๒. เงินงบประมาณแผ่นดินอุดหนุน ๑๕๕ ล้านบาท
๓. เงินกู้กระทรวงการคลัง ๓,๑๘๘ ล้านบาท
๔. เงินกู้ต่างประเทศและสินเชื่อต่างประเทศ ๒,๖๕๐ ล้านบาท
๕. เงินอุดหนุนจากต่างประเทศ ๑๐๘ ล้านบาท

ทั้งนี้เงินลงทุนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ๘,๒๔๑ ล้านบาท

โครงการพัฒนาพลังงานไฟฟ้า

๑. การพัฒนาในคานาระบบจำหน่าย เพื่อขยายบริการออกไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศให้กว้างขวางและทั่วถึงเท่าที่จะทำได้

๒. จัดหาแหล่งผลิตให้เหมาะสม

๓. การลงทุน โดยที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานเป็นรัฐบาลกิจ ซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้น โดยให้ความช่วยเหลือในเรื่องทุนในระยะแรก และเป็นหน่วยงานที่มีรายได้เป็นของตนเอง การก่อสร้างเพื่อขยายกิจการตามโครงการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าต่าง ๆ เป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มทรัพย์สินถาวรที่มีอายุการใช้งานระยะยาว คืออย่างน้อยที่สุด ๑๐ - ๑๕ ปี

ตารางที่ ๑

งบลงทุนและแหล่งที่มาของเงินลงทุนของรัฐวิสาหกิจ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓

พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙

	สาขา เกษตร	สาขา อุตสาหกรรม	สาขา คมนาคม	สาขา พลังงาน	สาขาพาณิชยกรรม และบริการ	อื่น ๆ	รวม
งบลงทุน							
๑. งบลงทุนที่เป็นโครงการพัฒนา	๑๑๑.๕๐	-	๖,๗๘๘.๙๗	๘,๕๒๑.๑๐	-	๒,๑๕๐.๐๐	๑๗,๕๘๑.๕๗
๒. งบลงทุนในวิน ทรัพย์สินประจำ	๑๓๒.๒๕	๗๘๔.๐๓	๒๔๓.๕๐	๑,๕๒๑.๖๗	๗๐๕.๙๕	๒๘๔.๐๐	๓,๖๗๕.๓๖
รวม	๒๔๓.๗๕	๗๘๔.๐๓	๗,๐๓๒.๔๗	๑๐,๐๔๒.๗๗	๗๐๕.๙๕	๒,๔๓๔.๐๐	๒๑,๒๕๖.๙๗
แหล่งที่มาของเงินลงทุน							
๑. รายได้ของรัฐวิสาหกิจ	๑๘๖.๐๔	๗๗๐.๐๓	๓,๐๑๘.๒๐	๓,๘๗๑.๘๔	๗๐๐.๙๕	๒๔๔.๐๐	๘,๗๘๑.๐๖
๒. เงินงบประมาณอุดหนุน	๕๐.๑๕	-	๔๒๓.๐๓	๑๙๔.๖๓	๕.๐๐	๒๖๐.๐๐	๙๓๖.๗๙
๓. เงินงบประมาณแผ่นดิน	๑๑.๕๖	๑๔.๐๐	๖๔.๐๐	๓,๑๘๘.๐๙	-	๙๘๐.๐๐	๔,๒๕๗.๖๕
๔. เงินกู้ต่างประเทศและเงินสินเชื่อ	-	-	๓,๕๓๗.๐๕	๒,๖๘๐.๒๘	-	๙๕๐.๐๐	๗,๑๖๗.๓๓
๕. เงินอุดหนุนจากต่างประเทศ	-	-	๔.๒๐	๑๐๗.๙๐	-	-	๑๑๒.๑๐
รวม	๒๔๓.๗๕	๗๘๔.๐๓	๗,๐๓๖.๔๗	๑๐,๐๔๒.๗๗	๗๐๕.๙๕	๒,๔๓๔.๐๐	๒๑,๒๕๖.๙๗

	สาขา ไทยพาณิชย์	สาขา อุตสาหกรรม	สาขา คมนาคม	สาขา พลังงาน	สาขาพาณิชย์ และบริการ	อื่น ๆ	รวม
งบประมาณทำการ							
๑. ประมาณรายได้	๒,๓๗๒.๓๓	๒๔,๑๕๕.๐๗	๒๐,๓๘๙.๙๐	๒๕,๙๖๓.๖๓	๑๕,๑๕๓.๐๐	๙,๓๕๖.๙๓	๙๗,๓๗๑.๒๕
๒. ประมาณรายจ่าย (รวมค่าเสื่อมราคา)	๑,๘๖๗.๓๗	๑๘,๙๒๘.๕๓	๑๘,๑๑๐.๘๙	๒๑,๒๓๔.๓๙	๑๔,๒๑๗.๒๕	๘,๓๘๕.๐๔	๘๒,๗๓๓.๓๗
๓. ประมาณกำไรสุทธิ (หรือขาดทุนสุทธิ)	๕๐๕.๙๖	๕,๒๒๖.๕๔	๒,๒๗๙.๐๑	๔,๗๒๙.๒๔	๙๓๕.๗๕	๙๗๑.๘๙	๑๔,๖๓๗.๘๘
๔. ประมาณค่าเสื่อมราคา	๑๘๓.๗๐	๘๐๐.๐๐	๒,๑๘๔.๔๑	๒,๓๓๐.๒๒	๓๐๔.๒๔	๓๙.๖๐	๕,๘๔๒.๑๗
๕. รวมกำไรสุทธิและค่าเสื่อมราคา	๖๘๙.๑๐	๖,๐๒๖.๕๔	๔,๙๖๓.๕๒	๗,๐๕๙.๐๒	๑,๒๒๙.๙๙	๑,๐๓๑.๒๙	๒๐,๘๗๑.๐๕
(๓ ๘)							
การจัดสรรเงินกำไรและค่าเสื่อมราคา							
๑. ลงทุนในโครงการพัฒนา	๔๙.๗๙	-	๒,๑๗๐.๗๐	๒,๓๕๐.๒๑	-	-	๕,๑๗๐.๗๐
๒. ลงทุนในสินทรัพย์ประจำ	๑๓๒.๒๕	๗๗๐.๐๐	๒๔๗.๕๐	๑,๓๕๐.๒๑	๗๐๐.๙๕	๒๔๔.๐๐	๓,๖๑๖.๓๓
๓. รายได้นำส่งรัฐ	๓๙๐.๐๗	๓,๔๘๑.๕๗	๔๗๒.๖๓	๒๙๗.๔๙	๗๒๑.๙๖	๗๓๐.๑๘	๕,๖๕๓.๙๐
๔. จ่ายชำระหนี้	-	๕๘.๐๐	๖๑๗.๘๙	๒,๖๗๗.๒๒	-	-	๓,๓๕๓.๑๑
๕. ค้ำประกันต่าง ๆ	๑๑๕.๙๙	๑,๗๐๗.๐๒	๓๕๔.๗๐	๔๒๒.๙๑	๒๐๗.๐๘	๓๗.๓๑	๒,๘๔๕.๐๑
รวม	๖๘๙.๑๐	๖,๐๒๖.๕๔	๔,๙๖๓.๕๒	๗,๐๕๙.๐๒	๑,๒๒๙.๙๙	๑,๐๓๑.๒๙	๒๐,๘๗๑.๐๕

ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก อันประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และ
ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินบาท ดังนั้นการลงทุนเพื่อการขยายกิจการดังกล่าว จึงเห็นสมควรได้ใช้จาก
แหล่งเงินกู้ระยะยาวจากต่างประเทศ สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และ
นำรายได้จากการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ มาสมทบการลงทุนในส่วนที่เป็นเงินบาทให้
มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อผ่อนคลายภาวะในคานาเงินงบประมาณแผ่นดิน ประหยัดเงินตราต่างประเทศ
และเพื่อให้สามารถนำส่งเงินเข้าคลังได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

การประสานครหลวง

ในระยะของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๒ ได้มีรัฐวิสาหกิจเกิดขึ้นใหม่แห่งหนึ่ง คือการ
ประสานครหลวง โดยการรวมเอา การประปากรุงเทพ การประปาชนบท การประปาสมุทร-
ปราการ และ การประปานครบุรี ทั้ง ๔ แห่งเข้าด้วยกัน เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภค
ที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชากรในเขตนครหลวง การลงทุนต้องใช้เงินเป็นจำนวน
มาก แต่มีผลตอบแทนน้อย และดำเนินการขาดทุนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในแต่ละปี รัฐจึงต้องให้
ความช่วยเหลือทางการเงินเป็นจำนวนมากทุกปี และจะเป็นเช่นนี้ตลอดไปจนกว่าจะได้มีการ
ปรับปรุงอย่างจริงจัง ทั้งด้านบริหาร บริการ ตลอดจนอัตราค่าบริการ ด้วย ซึ่งกำลังดำเนินการ
อยู่ในขณะนี้

สำหรับโครงการประสานครหลวงตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓ จะปรับปรุงทั้งด้าน
การผลิตและระบบจำหน่ายเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตจากประมาณวันละ ๑ ล้านลูกบาศก์เมตร เป็น
วันละ ๒ ล้านลูกบาศก์เมตร การปรับปรุงปริมาณน้ำนี้จะต้องปรับปรุงทั้งทางด้านการผลิต คือ
โรงกรองน้ำและระบบบำบัดน้ำเสียต่าง ๆ และทางคานาระบบจำหน่ายน้ำ คือเส้นท่อต่าง ๆ เพื่อที่
จะจะสามารถจัดน้ำให้แก่ประชาชนได้ประมาณ ๓.๕ ล้านคน ในระยะของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓
และให้มีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับประชากรที่จะเพิ่มขึ้นต่อไป จนถึงระยะของแผนพัฒนา ฯ
ฉบับที่ ๔

เพื่อขยายความสามารถในการผลิตและระบบจำหน่ายน้ำประปาออกไปให้เพียงพอ
ต่อความต้องการของประชาชนในเขตนครหลวงในระยะของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓ จะต้องมี
ทำรีท่าแหล่งเงินใหม่มาลงทุนในการก่อสร้างระบบผลิตและระบบจำหน่าย โดยจะหาแหล่งเงิน
จากภายในประเทศและจากต่างประเทศในรูปของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ

รัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภค

การไฟฟ้านครหลวง ^๗

การไฟฟ้านครหลวงจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. ๒๕๐๑ โดยการรับโอนกิจการการผลิตการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าจากกองไฟฟ้านครหลวง และการไฟฟ้ากรุงเทพมหานครดำเนินการในรูปรัฐวิสาหกิจ

อำนาจและหน้าที่

การไฟฟ้านครหลวงมีอำนาจหน้าที่จัดให้ได้มา จำหน่ายพลังงานไฟฟ้าและดำเนินการเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง หรือที่เป็นประโยชน์แก่การไฟฟ้านครหลวง ในเขตท้องที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นที่การไฟฟ้ากรุงเทพ กระทรวงมหาดไทย และกองไฟฟ้านครหลวง กรมโยธาเทศบาล ดำเนินการอยู่ก่อนโอนกิจการให้แก่การไฟฟ้านครหลวง คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี

อำนาจหน้าที่ดังกล่าว รวมถึงการสร้าง ซ่อม จัดทำ จำหน่าย เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม ค่าเนื้องานเกี่ยวกับเครื่องใช้ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของการไฟฟ้านครหลวง การซื้อ จัดทำ เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ แลกเปลี่ยน ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง จำหน่าย หรือดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ สำรวจและวางแผนงานที่จะทำใหม่หรือขยายเพิ่มเติม กำหนดอัตราราคา ขายพลังงานไฟฟ้า ค่าบริการและความสะดวกต่าง ๆ และจัดระเบียบเกี่ยวกับวิธีชำระราคาและค่าบริการ จัดระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้และรักษาทรัพย์สินของการไฟฟ้านครหลวงและกู้ยืมเงินหรือลงทุน

^๗ เสงวน เวียงสุวรรณ, การจัดองค์การรัฐวิสาหกิจ ๒๕๑๓ สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พระนคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การซื้อและขายแห่งประเทศไทย จำกัด ๒๕๑๓ หน้า ๒๔๓-๒๒๑

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๔๘๘ การจัดตั้งองค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขึ้น ก็เพื่ออำนวยความสะดวกแก่รัฐและประชาชนในกิจการไฟฟ้า ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตกระแสไฟฟ้า และธุรกิจต่อเนื่องหรือใกล้เคียงกับกิจการไฟฟ้า ในกรณีนี้ องค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้รับโอนจากไฟฟ้าจากกรมโยธาเทศบาล การไฟฟ้าของรัฐบาลบางแห่ง และรับซื้อกิจการไฟฟ้าจากเอกชนมาดำเนินการ สำหรับกิจการไฟฟ้าของเทศบาลที่สามารถดำเนินการได้เอง องค์การการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะทำหน้าที่ช่วยเหลือในคานาวิชาการ ส่วนการให้บริการแก่ประชาชน เทศบาลเป็นผู้ดำเนินงานเอง ทั้งนี้เพื่อมิให้กระทบกระเทือนถึงรายได้ของเทศบาลที่มีอยู่เดิม สำหรับกิจการไฟฟ้าที่ขาดทุนหรือมีหนี้สิน องค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะรับโอนมาหรือเขาช่วยเหลือให้ดีขึ้นจนสามารถแบ่งผลกำไรให้เทศบาลบูรณะท้องถิ่นต่อไปได้

ต่อมาเพื่อให้องค์การการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติยกเลิกองค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและประกาศใช้พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๐๓ การจัดตั้งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขึ้นเป็นรัฐวิสาหกิจ ให้ดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าในส่วนภูมิภาค และรับโอนความรับผิดชอบ ตลอดจนธุรกิจ สิทธิ ทรัพย์สิน และหนี้สินขององค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมาดำเนินการ

อำนาจหน้าที่

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิต จัดให้ไ้มา จัดส่ง และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า รวมทั้งการดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าและธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่เป็นประโยชน์แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้โดยพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง และเพื่อประสานงานการผลิตและการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการ จัดให้ไ้มา จัดส่ง และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้แก่ชุมชน ธุรกิจ และอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค โดยการรับซื้อและจัดจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าที่ได้จากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำหรับอาณาบริเวณที่อยู่นอกโครงการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีหน้าที่ดำเนินการผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าเอง โดยการ

สร้างโรงจักร สายส่ง สถานีไฟฟ้าย่อย และระบบจำหน่าย

เพื่อให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และหน้าที่ที่กำหนดไว้ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกำหนดให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีอำนาจในการสร้าง ซ่อม จักหา จำหน่าย เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม และดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องใช้ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซ่อม จักหา เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ แลกเปลี่ยน ถัดกรรมสิทธิ์ครอบครอง จำหน่ายหรือดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ สำรวจและวางแผนงาน ที่จะทำใหม่ หรือขยายบริการภายในเขตท้องที่ กำหนดอัตราขายพลังงานไฟฟ้า ค่าบริการและ ความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการจัดระเบียบเกี่ยวกับวิธีชำระจัดระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการใช้ และรักษาทรัพย์สินของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และกู้ยืมเงินหรือลงทุน

เนื่องจากความต้องการพลังงานไฟฟ้าในส่วนภูมิภาคมีปริมาณสูงขึ้นทุกปี อันเนื่องมาจากการเร่งรัดพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาล รวมทั้งจำนวนพลเมืองที่เพิ่มขึ้น ตลอดจน ความเจริญทางธุรกิจและอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคและเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล ได้มีโอกาสใช้กระแสไฟฟ้าโดยทั่วไปประกอบกับการไฟฟ้าผลิต ฯ และการพลังงานแห่งชาติ ได้พยายามแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า และการชลประทานอย่างรีบเร่ง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจึงต้องจัดโครงการเพื่อรับกระแสไฟฟ้า จากการไฟฟ้าผลิต ฯ รวมทั้งโครงการปรับปรุงระบบจำหน่ายของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเอง เพื่อพัฒนาบริการพลังงานไฟฟ้าในส่วนภูมิภาค เช่น โครงการไฟฟ้าพัฒนาชนบท ๑,๐๐๐ หมู่บ้าน โดยการเชื่อมโยงระบบจำหน่ายจากการไฟฟ้าจังหวัดไปยังไฟฟ้าอำเภอ ในบริเวณเขตอันตราย ของจังหวัดเลย น่าน เชียงราย และจังหวัดเพชรบูรณ์ และขยายเขตจำหน่ายจากสายเมน จำหน่ายไฟฟ้าระบบแรงสูงไปยังหมู่บ้านชลประทานที่อยู่ห่างออกไปโดยรอบประมาณ ๑,๐๐๐ หมู่บ้าน

การดำเนินงานตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

“การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, ที่ระลึกวันเปิดสำนักงานกลางการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

๒๔ กันยายน ๒๕๑๔

อนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๓ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคไทรวงโครงการก่อสร้างและปรับปรุงระบบจำหน่ายไฟฟ้าในระยะ ๕ ปี. (พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๑๙) ไว้ดังนี้

๑. โครงการก่อสร้างและปรับปรุงระบบจำหน่ายเพื่อเตรียมรับพลังงานไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ รวม ๔ โครงการในเขตต่าง ๆ คือ

- ๑.๑ เขตจังหวัดปราจีนบุรี-นครนายก
- ๑.๒ เขตจังหวัดระนอง
- ๑.๓ เขตจังหวัดเพชร
- ๑.๔ เขตจังหวัดพุมธานี

๒. โครงการปรับปรุงระบบผลิตและระบบจำหน่ายในเขตที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคผลิตพลังงานไฟฟ้าจากโรงจักร รวม ๖ โครงการในเขตต่าง ๆ ดังนี้

- ๒.๑ เขตจังหวัดเชียงใหม่
- ๒.๒ เขตจังหวัดน่าน
- ๒.๓ เขตจังหวัดเพชรบูรณ์
- ๒.๔ เขตจังหวัดจันทบุรีและตราด
- ๒.๕ เขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๒.๖ เขตจังหวัดชุมพร

๓. โครงการเชื่อมโยงระบบจำหน่ายไฟฟ้าจากสายจำหน่ายเดิมไปยังการไฟฟ้าขนาดหลักที่จ่ายด้วยเครื่องยนต์คือเขตกำเนิดไฟฟ้า เพื่อยุบโรงจักรเล็ก ๆ ที่ให้บริการไม่ถึง ๒๕ ชั่วโมง และย้ายเครื่องไปเสริมกำลังในโรงจักรที่อยู่ห่างไกลออกไป

๔. โครงการเสริมระบบจำหน่ายเดิมให้สามารถจ่ายพลังงานไฟฟ้าให้กับประชาชนได้เพียงพอกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น โดยเปลี่ยนขนาดเสา สาย หม้อแปลง และอุปกรณ์ป้องกันที่มีประสิทธิภาพสูง ฯลฯ ตลอดจนขยายสายส่งแรงสูงและแรงต่ำในระบบ

๕. โครงการไฟฟ้าพัฒนาชนบท โครงการนี้มีเป้าหมายที่จะขยายบริการไฟฟ้าไปให้ประชาชนในชนบทที่ห่างไกลให้ทั่วถึงกันโดยใช้เวลาที่สั้นที่สุด เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านชนบทเป็นการป้องกันมิให้ชาวชนบทอพยพเข้ามาทำมาหากินในเมืองวิธีหนึ่ง โครงการนี้จึงนับว่ามีความสำคัญและมีความหมายในด้านการปกครองมาก และได้พิจารณาที่จะทำเป็นโครงการดำเนินงานทั่วประเทศต่อเนื่องกันไป

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งรับโอนสิทธิ ทรัพย์สิน ความรับผิดชอบ ตลอดจนธุรกิจของการไฟฟ้ายันฮี การดิกลินท์ และ การไฟฟ้าตะวันออกเฉียงเหนือ

การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- ๑. ผลิต จัดให้ใช้มา จัดส่ง หรือจำหน่าย ซึ่งพลังงานไฟฟ้าให้แก่
 - (ก) การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และการไฟฟ้าอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
 - (ข) ผู้ใช้พลังงานไฟฟ้าตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
 - (ค) ประเทศใกล้เคียง

๒. ดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้า แหล่งพลังงานอันได้มาจากธรรมชาติ เช่น น้ำ ลม ความร้อนธรรมชาติ แสงแดด แร่ธาตุ หรือเชื้อเพลิง เป็นต้นว่า น้ำมัน ถ่านหิน หรือ ก๊าซ รวมทั้งพลังงานปรมาณู เพื่อการผลิตพลังงานไฟฟ้าและงานอื่น

๓. ผลิตและขายดิกลินท์ หรือวัตถุเคมีจากดิกลินท์หรือโดยอาศัยดิกลินท์ หรือร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อดำเนินการดังกล่าว

เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามหน้าที่และวัตถุประสงค์ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ กำหนดให้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ มีอำนาจในการสร้าง ซื้อ จัดหา รับโอน จำหน่าย เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม และดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องใช้บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ ซื้อ จัดหา จำหน่าย เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ แลกเปลี่ยน ถิ่นกรรมสิทธิ์ ครอบครองหรือดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน สำรวจ วางแผน ออกแบบ จัดซื้อ สร้าง และติดตั้ง อันเกี่ยวกับกิจการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ จัดสร้างเขื่อนกั้นน้ำ เขื่อนระบายน้ำ เขื่อนกักเก็บน้ำ

และอุปกรณ์เพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า เพื่อพัฒนาการไฟฟ้าพลังน้ำหรือประโยชน์เกี่ยวกับตารไฟฟ้า
สร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำ หรือโรงไฟฟ้าอื่น รวมทั้งลานโตไฟฟ้า และอุปกรณ์ของโรงไฟฟ้าหรือ
ระบบไฟฟ้า ให้ความเห็นชอบในการสร้างโรงไฟฟ้า ซึ่งมีกำลังการผลิตสูงกว่าห้าร้อยกิโลวัตต์
และเพื่อขายพลังงานไฟฟ้าให้แก่ประชาชน กู้ยืมเงิน หรือลงทุน และมีอำนาจออกพันธบัตรหรือ
ตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน

ความสัมพันธ์ระหว่างโครงการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ กับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม-
แห่งชาติ ฉบับที่ ๓

โครงการที่จัดอยู่ในช่วงเวลาของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓ ซึ่งรัฐบาลได้วางนโยบายถือ
เป็นหลักปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าไว้ดังนี้

๑. การเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เพื่อให้กระจายออกไปสู่ส่วนภูมิภาค
๒. เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้นเต็มที่ ซึ่งรัฐบาลให้ความร่วมมือด้วยการสร้าง
เขื่อน คลองส่งน้ำ และการติดตั้งเครื่องสูบน้ำไฟฟ้าการสำรวจจำแนกประเภทดิน
การสำรวจสมรรถนะที่ดิน เพื่อให้ทราบเนื้อที่ที่เหมาะสมสำหรับการเกษตรชนิดใด
ตลอดจนการศึกษาและพิจารณาขยายโครงการพัฒนาที่ดินที่ยังใช้ประโยชน์ได้น้อย
ให้ใช้ได้มากขึ้น โดยเฉพาะการทำนา เพื่อให้มีผลผลิตสูงกว่าเดิม สำหรับการ
บริโภคภายในประเทศ และจัดส่งจำหน่ายยังต่างประเทศ
๓. มีนโยบายที่จะขยายการจำหน่ายไฟฟ้าออกไปยังชนบท เพื่อกระจายความเจริญไป
สู่ท้องถิ่น
๔. พัฒนากำลังคน และการเพิ่มการมีงานทำด้วยการส่งเสริมให้ใช้กำลังแรงงานคน
ในโครงการก่อสร้างต่าง ๆ อาทิ การสร้างเขื่อน คันคูส่งน้ำ อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ

โครงการกำลังก่อสร้างและโครงการในอนาคตของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ

เนื่องจากประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาประเทศอย่างรีบเร่งแหล่งผลิต
ไฟฟ้าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ก็สามารถผลิตไฟฟ้าได้พอเพียงสำหรับปีข้างหน้าเพียงปีหรือสองปีก็หมด
ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยในทุกปี จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่ง
ต้องมีการวางแผนจัดหาแหล่งผลิตแห่งใหม่เพิ่มเข้ามาในระบบ ดังจะเห็นว่าปัจจุบันการไฟฟ้า

ฝ่ายผลิต ฯ มีงานที่กำลังก่อสร้างและงานในชั้นวางแผนงานไว้ สำหรับก่อสร้างในอนาคตอีกหลายโครงการ เช่น

๑. โรงไฟฟ้าพลังไอน้ำพระนครใต้ ที่ ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ สำหรับเครื่องที่ ๔ และ ๕ ขนาดกำลังการผลิตไฟฟ้า ๓๐๐,๐๐๐ กิโลวัตต์ ต่อเครื่อง
๒. โรงไฟฟ้าพลังน้ำบ้านเจ้าเพชร (แควใหญ่) ตั้งอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีในระยะแรกของโครงการจะติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ กิโลวัตต์ รวม ๓ เครื่อง โดยเริ่มงานก่อสร้างในปี ๒๕๑๓ และคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๒๒
๓. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำปัตตานี จังหวัดยะลา ให้กำลังการผลิตไครวม ๖๐,๐๐๐ กิโลวัตต์ ในระยะแรกจะติดตั้งเพียง ๒ เครื่อง ๆ ละ ๒๐,๐๐๐ กิโลวัตต์ การก่อสร้างจะเริ่มในปี ๒๕๑๓ และจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๒๐
๔. โครงการขยายระบบสายส่งและสถานีไฟฟ้าย่อยไปยังจังหวัดต่าง ๆ
๕. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำกักในจังหวัดเชียงใหม่ คาดว่าจะได้กำลังไฟฟ้าอยู่ในระหว่าง ๑๐๐,๐๐๐ - ๑๔๐,๐๐๐ กิโลวัตต์
๖. โครงการพลังไอน้ำแม่เมาะ ในจังหวัดลำปาง โรงไฟฟ้าแห่งนี้จะใช้ถ่านลิกไนท์จากเหมืองแม่เมาะเป็นเชื้อเพลิง ในระยะแรกของโครงการจะตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ๑ เครื่อง ขนาด ๙๕,๐๐๐ กิโลวัตต์ โดยจะเริ่มก่อสร้างในปี ๒๕๑๓ และจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๒๑
๗. โครงการไฟฟ้าปรมาณู จังหวัดชลบุรี มีกำลังการผลิตไฟฟ้าไครเครื่องละ ๖๐๐๑๐๐๐ กิโลวัตต์ จำนวน ๑ เครื่อง ตามแผนงานที่ได้วางไว้จะต้องให้มีในปี ๒๕๒๔

จะเห็นได้ว่าโครงการต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ ที่มีไว้ในแผนงานนั้นสอดคล้องกับแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓ และการจัดหาแหล่งผลิตใหม่ นับเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งที่จะให้แผนพัฒนา ฯ ที่ไดวางไว้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ ที่ผ่านมาแล้ว ไฟฟ้ามีส่วนกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ดังจะเห็นได้จากความต้องการกำลังไฟฟ้าในระบบการผลิตระยะ ๑๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว มีอัตราเพิ่มสูงในอัตราเฉลี่ยถึง ๒๕ % ต่อปี หรือในเชิงประมาณ ๒๕๑๕ มีอัตราการเพิ่มจากปีก่อนประมาณ ๑๔ % นับว่าอยู่ในเกณฑ์สูง ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการพัฒนาทางอุตสาหกรรมธุรกิจและบริการต่าง ๆ

นอกจากนี้คือการเปลี่ยนแปลงระดั้บมาตรฐานการครองชีพและการประกอบธุรกิจของประชาชน โดยเฉพาะความนิยมในอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวก

ด้วยเหตุนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ฯ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนที่จะจัดหาแหล่งผลิตกำลังไฟฟ้าใหม่ ๆ เพิ่มเข้ามาในระบบ สำหรับการบริการในค้ำนี้ให้แก่ประชาชน และมีส่วนที่เป็นผลทำให้แผนพัฒนาประเทศสำเร็จลุล่วงไปตามความมุ่งหมายของรัฐบาล

การประปานครหลวง

การประปานครหลวงตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่ผลิต จัดส่ง และจำหน่ายน้ำประปาให้แก่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และ นนทบุรี โดยให้การประปานครหลวงรับโอนกิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้สิน และความรับผิดชอบอันเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองประปากรุงเทพ กรมโยธาเทศบาล การประปาหนบุรีของกองประปาภูมิภาค กรมโยธาเทศบาล และหมวดการประปาของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ มาดำเนินการ

อำนาจและหน้าที่

ตามพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. ๒๕๑๐ กำหนดวัตถุประสงค์ให้การประปา นครหลวงดำเนินการ สํารวจเพื่อจัดหาแหล่งน้ำดิบ และจัดให้ไ้ค้มาซึ่งน้ำดิบเพื่อใช้ในการประปา ฉะนั้นพระราชบัญญัติจึงกำหนดให้การประปานครหลวงมีอำนาจในการดำเนินการสร้าง ชื่อ จัดหา จำหน่าย เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้อืม และดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องใช้ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของการประปานครหลวง และซื้อจัดหา เช่า ให้เช่าซื้อ และเปลี่ยนถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง จำหน่าย หรือดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ สํารวจและวางแผนจำหน่ายน้ำ กำหนดอัตราราคาขายน้ำ ค่าบริการ และความสะดวกต่าง ๆ จัดระเบียบเกี่ยวกับวิธีชำระราคา และค่าบริการ และเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้และรักษาทรัพย์สิน และกู้ยืมเงินหรือลงทุน และมีอำนาจออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน สําหรับการกำหนดราคาขายต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

ในปัจจุบัน ปริมาณน้ำประปาที่การประปานครหลวงผลิตยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในเขตบริการ จึงเป็นเหตุให้ประชาชนมีปัญหาลึกเกี่ยวกับการประปาอยู่โดยทั่วไป จากการ สํารวจเพื่อพิจารณาวางแผนการปรับปรุงขยายบริการในค้ำการประปา การประปานครหลวงประมาณว่าในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ความต้องการน้ำประปาในเขตจังหวัดพระนคร นนทบุรี จะเพิ่มขึ้นเป็น

๔๓๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อประชากร ๒,๓๒๐,๐๐๐ คน สำหรับเขตชนบุรีที่มีความต้องการ
๒๔๔,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อประชากร ๔๑๐,๐๐๐ คน และในจังหวัดสมุทรปราการ ๑๔,๐๐๐
ลูกบาศก์เมตรต่อประชากร ๔๕,๐๐๐ คน หากจำนวนประชากรเป็นไปตามที่คาดไว้ การประปา
นครหลวงจำเป็นต้องขยายแผนการผลิตน้ำประปาโดยเฉลี่ยประมาณ ๑,๓๓๒,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร
ต่อวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย